

Kaupunkiympäristön toimialan selvitys vuoden 2025 arviointikertomuksesta

Vantaan tarkastuslautakunta on laatinut vuoden 2025 Vantaan kaupungin arviointikertomuksen, joka on merkitty tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 25.5.2026 § 4 ja lähetetty kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus on 1.6.2025 § 5 lähettänyt päätöksen toimialoille toimenpiteitä varten. Kaupunkiympäristön toimialalla on laadittu tarkastuslautakunnan huomioiden perusteella seuraava selvitys, jonka toimialan molemmat lautakunnat, kaupunkiympäristö- ja kaupunkitilalautakunta, osaltaan hyväksyvät.

**Kaupunkiympäristön toimiala toteaa selvityksensä
arviointikertomukseen seuraavaa:**

Luku 1.1. vuoden 2025 sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan tulkinnan mukaan vuodelle 2025 asetetuista 30 kaupunkitasoisesta sitovasta tavoitteesta kymmenen toteutui täysin, kahdeksan osittain ja 12 ei lainkaan. Toteutumatta jäi erityisesti talouteen, työllisyyteen ja rakentamiseen kohdistuneita tavoitteita. Näistä rakentamiseen liittyvät tavoitteet oli vastuutettu kaupunkiympäristön toimialalle, ja toteutumatta jäivät maankäytön tuloihin, sotekiinteistöjen myyntiin, yritysten sijoittumiseen, asuntotuotantoon ja pientalojen lisäämiseen liittyvät tavoitteet. Näihin kaikkiin vaikutti edellisvuosien tapaan yleinen talouden epävarmuus sekä rakennusalan pitkittynyt matalasuhdanne.

Tarkastuslautakunta huomioi, että mittareiden tavoitetasot tulisi sovittaa vallitsevaan taloustilanteeseen. Yleisesti Suomessa rakentamisen suhdanteen uskottiin kääntyvän nousuun nopeammin. Maankäytön nettotulotavoitetta laskettiin vuoden 2024 32,5 miljoonan euron tavoitetasosta 25,4 miljoonaan euroon vuodelle 2025. Asuntotuotannon tavoitetasot tulevat MAL-sopimuksesta. Pientalotuotannon tavoitetason pitäminen 400 pientalossa vuonna 2025 oli talousarvioneuvotteluissa kaupunginhallituksen ja –valtuuston tahtotila. Vuodelle 2026 tavoitetta laskettiin 300 pientaloon, joskin toimialan esitys oli 200 pientaloa. Sotekiinteistöjen myyntiin vaikutti hyvinvointialueen valmius pitkien vuokrasopimusten solmimiseen, jotka ovat vaatimus kohteiden onnistuneelle myynnille.

Sitova tavoite 10.2. Vantaan kaupunkikeskusten palvelutaso paranee lisäten elinvoimaa ja vähentäen alueellista eriytymistä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan sitova tavoite ei toteutunut lainkaan, sillä keskustojen elinvoimaluvussa ei saavutettu tavoitetasoa ja toteuma heikkeni myös lähtötasoon verrattuna.

Tarkastuslautakunnan huomio tavoitteen toteutumisen tasosta on oikea ja raportoinnissa on tapahtunut virhe.

Elinvoimaluku lasketaan kullekin Vantaan keskustalle siten, että kauppojen ja ravintoloiden kokonaismäärästä vähennetään tyhjillään olevat liiketilat ja tulos suhteutetaan kaupungin asukasmäärään. Elinvoimaluku kertoo asioimisen keskustahakuisuudesta. Kaupungin toimien vaikutukset usein yksityisessä omistuksessa oleviin liiketiloihin ovat välillisiä. Lisäksi

kaupunkikehityksen tuottamat muutokset aiheutuvat monista myös keskustojen ulkopuolisista toimista ja kehityssuunnista ja vaikutukset näkyvät usein vasta pitkällä aikavälillä. EKK:n elinvoimalukuun perustuva mittari ei ole kovin hyvin palvellut elinvoiman seurannassa ja olemme toimialalla arvioineet, löytyisikö jokin paremmin seurantaan palveleva mittari. Keskustojen kaupallinen elinvoima on ollut koetuksella viime vuosien talouden suhdanteesta johtuen. Lisäksi Vantaalla kaupan keskittymät (Vantaanportti, Tammisto, Petikko-Varisto sekä Porttipuisto) ovat viiden vuoden tarkastelujaksolla vahvistuneet. On mahdollista, että osa keskustojen kaupallisesta aktiivisuudesta on siirtynyt kaupan keskittymiin, vaikka kaupan sääntelyllä keskustojen kaupallista vahvuutta pyritään ylläpitämään. Elinvoimalaskenta perustuu sähköiselle karttapohjalle kerättyyn tietoon. Elinvoimaluvun lasku voi Kaupunkikeskustat ry:n mukaan johtua asiointin keskustapakaisuudesta ja lisääntyvästä henkilöautoriippuvuudesta. Asukkaiden lisääminen ns. vartin keskustan alueelle, eli kävelyetäisyydelle keskustan palveluista, voi parantaa keskustojen asiointitiheyttä. Vapaiden liikeytilojen vähentäminen on yksinkertainen keino kasvattaa elinvoimalukua.

Sitova tavoite 22.1 Vantaan ratikkakaupungin toteuttaminen etenee kokonaisvaltaisesti kaupungin valtuuston hyväksymien reunaehtojen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta katsoo, että ratikkahankkeen laajuus ja taloudellinen merkitys edellyttävät pitkäjänteistä kustannus- ja tulonmuodostuksen seurantaan sekä valtuuston ajantasaisen tiedonsaannin varmistamista.

Vantaan ratikan ja ratikkakaupungin toteuttamista säännöllisesti seuraa kaupunginhallituksen asettama poliittinen seurantaryhmä. Tämän lisäksi

valtuustoinfoissa on ratikka- ja ratikkakaupunkikatsaukset noin puolivuositain. Ratikan ja ratikkakaupungin toteutumista raportoidaan kaupunkiympäristön toimialalla säännönmukaisesti osana vuotuista raportointia osavuosi- ja vuosikatsauksissa.

Ratikkakaupungin toteuttamisen keskeinen työkalu on MATTI-järjestelmä, jonne on toteutettu tilannekuvia kaavoituksen ja maankäytön suunnittelun tarpeisiin sekä ratikan tulojen seurantaan. Ratikan tulonmuodostuksen jatkuvasti päivittyvä tilannekuva on valmistunut kesällä 2026.

Maankäytönsuunnittelun osalta tilannekuva on vielä osin kesken. On myös arvioitava, onko keskeneräisiin asemakaavahankkeisiin perustuva kaavoituksen tilannekuva sellainen, josta voidaan tehdä julkinen, vai raportoidaanko sen tiedot ratikkakaupungin ohjausryhmän ja seurantaryhmän kautta.

Kaupunkiympäristön toimialaa koskevat vuoden 2025 arviointikertomuksen tarkastelukohteet

Sitovien tavoitteiden lisäksi vuoden 2025 arviointikertomuksessa on tarkasteltu kaupunkiympäristön toimialan alaisesta toiminnasta erityisesti ratikkahankkeen talousvaikutuksia, rakennusvalvonnan ja kiinteistöt ja tilat -palvelualueen toimintaa sekä koulujen ja päiväkotien sisäilmatilannetta.

Ratikkahankkeen talousvaikutukset (luku 2.3)

Tarkastuslautakunta toteaa, miten tarkistetun hankesuunnitelman mukaan ratikan pitkän aikavälin kustannuksia voidaan kattaa suurelta osin kiinteistötaloudellisilla tuloilla. Lisäksi hankkeen arvioidaan tuottavan välillisiä taloushyötyjä elinvoiman, saavutettavuuden ja maankäytön tehostumisen

kautta. Näiden hyötyjen toteutuminen on ratkaisevaa ratikkahankkeen taloudellisen kestävyyskannalta.

Ratikan vaikutusalueen tulonmuodostuksesta on laadittu uusi kaupunkistrategiaa palveleva tilannekuva, johon kirjautuu vuodesta 2023 lähtien maankäytösopimustulot (rahana ja maana), maanmyyntivoitot, maanvuokratulot sekä maankäyttölupien tulot.

Rakennusvalvonta (luku 10)

Rakentamisessa näkyy piristymisen merkkejä, lupamaksutuotot ovat huomattavasti suuremmat kuin edellisvuonna vastaavaan ajankohtaan. Toiminnan ennustetaan kuitenkin edelleen jäävän alijäämäiseksi ja taksaan suunnitellaan vuodelle 2027 maltillista korotusta. Samoin rakentamisluvan saaneiden asuntojen määrä on huomattavasti kasvanut, erityisesti kerrostaloasuntojen osalta. Luvan saaneiden pientaloasuntojenkin määrä on kasvussa, joskaan rakennusvalvonta ei voi niiden kysyntään vaikuttaa muuten kuin sujuvilla ja asiakaslähtöisillä lupaprosesseilla.

Vilkastunut rakentaminen ja vuoden 2026 alusta voimaan tullut käsittelyaikatakuu yhdistettynä rakennusvalvonnan henkilöstötilanteeseen asettaa haastetta. Elokuun 2026 loppuun mennessä käsittelyajan ylityksiä on ollut seitsemässä pientalorakentamiseen liittyvässä luvassa, joista 1 kk:n maksupalautus kohdistuu yhteen laajennushankkeeseen. Rakennusvalvonnasta on eläköitymässä lähivuosina runsaasti henkilöitä. Kaupungin talouden säästö- ja sopeuttamistoimista johtuen ennakoivia rekrytointeja ei pystytä tekemään. Myös korvaavia rekrytointeja joudutaan osin jättämään tekemättä, täyttölupia saamatta. Edellä mainittu on

huomattava riskitekijä rakennusvalvonnan työn tuloksellisuuden kannalta, huomioiden rakennusvalvontatyöhön vaadittava pitkä perehtymisaika.

Kiinteistöt ja tilat (luku 11)

Vantaan yritystonttitarjonta ei ole pystynyt vastaamaan kysyntään isojen (yli 2 ha) tonttien osalta. Yritystonttitarjonta on paranemassa merkittävästi aktiivisessa vaiheessa olevan asemakaavoituksen myötä. Kaupungin omistuksessa olevien yritysalueiden (mm. Vehkalan aseman länsipuoli) lisäksi on muodostumassa uusia yritysalueita yhteistyösopimusten kohdealueille (Övre-Månsas ja Viinikkalan länsiosa). Yhteistyötä kiinteistöt ja tilat – palvelualueen ja elinvoimapalveluiden välillä on kehitetty aktiivisesti.

Matti-järjestelmää kehitetään erillisen kehittämissuunnitelman mukaisesti myönnetyn rahoituksen puitteissa. Kehittämissuunnitelma pitää sisällään useita pienkehittämishankkeita, jotka tehostavat työtä. Yhtenä kaikkia toimialoja palvelevana kehittämiskohteena on palveluverkkotyökalun rakentaminen järjestelmään, joka toteutuessaan tehostaa VAKIO-mallin mukaista palveluverkon suunnittelua.

Yhteistyötä elinvoimapalveluiden kanssa on kehitetty sijoittumispalvelut -tiimin toimintaa kehittämällä. Lisäksi on osallistuttu kaupungin asiakkuudenhallintajärjestelmän (CRM) määrittelyyn ja kehittämiseen, joka otetaan käyttöön syksyllä 2026. Päätöksentekoon on viety maankäytön elinkeinopoliittiset linjaukset, jotka täydentävät elinvoima- ja elinkeinopoliittisia linjauksia maankäytön osalta. Seuraavaksi on tavoitteena määritellä yhteistyössä yrityspalveluprosessi, jonka tuloksia käytetään edelleen CRM-järjestelmän kehitystyössä, jotta asiakaspalvelu yritysten

suuntaan saadaan yhtenäiseksi ja samalla tehostettua työtä (päällekkäisyyksien välttäminen).

Tyhjien toimitilojen osalta kartoitusta on jo tehty ja tavoitteena on purkaa määrärahojen puitteissa sellaisia kohteita, joille kaupungilla ei ole enää omaa käyttöä ja joiden kunto on hyvin heikko. Samalla säästetään kunnossapito- ja korjauskustannuksista tulevana vuosina. Lisäksi osakeomisteisia tiloja myydään mahdollisuuksien mukaan pois. Tyhjien tilojen markkinointia tullaan myös tarkastelemaan ja palveluverkon suunnitteluprosessia täsmentämään siten, että jatkossa tyhjiä tiloja syntyisi mahdollisimman vähän. Niiden tilojen osalta, jotka kaupunki päättää pitää omistuksessaan, tehostetaan uuden käyttäjän löytämistä edellisen irtisanoessa tilan.

Koulujen ja päiväkotien sisäilmatilanne (luku 12)

Vantaan kaupunki on panostanut pitkäjänteisesti sisäilmaprosessien kehittämiseen, sisäilmatutkimuksiin, korjauksiin ja viestintään. Panostuksista huolimatta sisäilmaongelmia koetaan useissa kohteissa, mikä vaatii riittäviä henkilö- ja taloudellisia resursseja myös jatkossa.

Avoimen ollut sisäilma-asiantuntijan vakanssi saatiin täytettyä keväällä ja nykyiset resurssit riittävät sisäilmaongelmien selvittämiseen. Kaupungin taloudellisesta tilanteesta johtuen, olemassa olevien rakennusten kunnossapidon merkitys kasvaa, kun korvaavien uudisrakennusten toteuttamiseen tarvittavia määrärahoja vähennetään. Oleellista on silloin entistä huolellisempi kiinteistöjen kunnon seuranta sekä tehokkaat ja vaikuttavat kunnossapidon toimenpiteet. Näillä toimenpiteillä on suurempi merkitys tilojen käyttäjien kokemuksiin ja luottamukseen kuin viestinnän lisäämisellä, jota toki pyritään jatkamaan hyvällä tasolla.

Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen väheneminen mahdollistaa tarkoituksenmukaisemmat väistötilajärjestelyt ja antaa paremmat mahdollisuudet rakennusten korjaustoimenpiteiden toteuttamiselle. Uusien oppilaitoshankkeiden viivästyttäminen taloudellista syistä sen sijaan vaikeuttaa vanhojen koulujen korjausten toteuttamista ja haasteita sisäilmaolosuhteiden hallintaan. Joka tapauksessa myös mahdolliset tilapäiset tilat suunnitellaan ja järjestetään ko. toiminnan edellyttämät vähimmäisvaatimukset täyttäen.

Täsmennyksenä tarkastuslautakunnan johtopäätöksiin s.105 todettakoon, että sisäilmailmoituksia on tehty 2023–2025 *vuosittain* noin 50–60 eri kohteesta, joista suurin osa kouluja ja päiväkoteja.